

O kmetijski obrtniji.

Spisal Rihard Dolenc.

(Dalje.)

C. Konoplja.

4. pismo.

Koj v prvem stavku tega spisa „o predivstvu“, je bilo omenjeno, da zraven pridelovanja in izdelovanja lanú je tudi konoplja, če ne ravno enacega, saj vendar zelo visocega pomena za avstrijsko kmetijstvo.

Za tega del treba, da tudi o tem nekoliko govorim: V tako natanjčnost pa, kakor pri lanu — ako se sme to natanjčnost imenovati — se spuščati tudi pri konoplji, bilo bi skoro nepotrebno. Čeravno se konoplja povsod po lanu nadomestiti ne dá, vendar le so laneni izdelki človeštvu veliko veliko večja potreba. Tako na primer vsak človek skozi celo svoje življenje potrebuje srajce, spodnice, rute itd., kar se od vrvi, vreče in druge konopne debeline reči ne more. Res je sicer, da se dá tudi iz konoplje tanjka roba izdelati; a vendar vsikdar ne taka, kakoršna iz lanú; najtančnejše konopno platno je še le na pol tako tanko, kakor najtančnejše laneno. Nasproti pa lan, kar se trdnosti tiče, konoplje nikoli doseči ne more. Razun tega kažejo tudi skušnje, da, kjer koli se jame predivstvo povzdigovati, je konoplja prisiljena, v kratkem času od tankega izdelovanja odstopiti; ona ni v stanju, kar se tančiče tiče, zahtevam mogočne gospé „mode“ zadostevati. Vendar utegne tudi konoplja v kranjski deželi še do velicega pomena dospeti.

To toraj so vzroki, da moremo o konoplji bolj na kratko govoriti. Al konoplja je v vsem tudi manj kočljiva rastlina. Ona ne tirja nikakor takega kmetijskega gojenja kakor lan, zatega del se dajo vsa kmetijska dela z malo besedami navesti.

Že zadnjič smo omenili, da vrvarji potrebno surovo snovo iz tujih dežel kupujejo; to isto veljá pa tudi od platna za vreče, žaklje in jadra.

To vse so snove, katerih ni treba še le daleč na prodaj voziti, kajti Trst in ž njim morje, na katerem se potrebuje največ konopnih izdelkov, sta pred durmi naši deželi.

Da se pri nas na Kranjskem konoplja prav dobro sponaša, o tem ni dvombe. To pa imamo zahvaliti se 1. dobremu podnebjju, 2. ugodnemu svetu, in 3. kar je poglavitna stvar, veliki zadovoljnosti te rastline, zaradi katere nam semena ni treba tako izbirati kakor pri lanu.

Da so nekatere dežele ali pa posamesni kraji v teh deželah zavoljo odlično žlahne konoplje imenitni, to je znano. Tako, na primer, je laško seme iz Kremone in bližnje okolice, v takem číslu kakor lanéno seme Rigajsko. Tako se hvali tudi seme iz Brajzgaua in Elzasa. Najbliže nam pa je prav dobro seme iz ogerskega komitata Apatin-a, od kodar se dosti semena na Pemsko, Moravsko, Šlesko itd. izpeljuje.

Velicega pomena je pri konoplji to, da sčasoma ne zdivjá tako kakor lan, kajti enkrat priskrbljeno izvirno seme dá v prvem letu ravno tako žlahne konoplje kakor 10 let potem. Vendar je pa treba tudi tukaj nekatere pozornosti. Pabst pravi: Semensko konopljo je najboljšje redko v vrste sejati, na primer, okoli njive, na kateri krompir raste.

Posebnosti toraj pri pridelovanju konopnega semena ni. Kdaj da je zrelo, vrabci, ščinkovci in drugi tiči najbolj povedó.

Tudi o konoplji pristojnem zemljišču, setvi in drugem delu do ruvanja je le malo kaj povedati. Konoplja skora na vsakem dobro postreženem zemljišču dobro raste, vendar plitvo ne sme biti. Najbolj služi konoplji

zemljišče s črno zemljo, nekoliko soldanasta ilovica ali pa peščena tudi ni slaba. Izvrtstno se sponaša na Pemskem in Moravskem, na izpuščenih in posušeni ribnikih.

Kar se kolobarja tiče, je konoplja na mestu po prahi, na novini, po korenstvu, žitu, detelji itd. Celó sama po sebi več let zaporedoma dobro raste, ako jej le gnoja ne primanjkuje, kajti gnoja zahteva dosti na vsaki zemlji. Po konoplji tudi vse dobro stori. Gnojí se konoplji z živinskim gnojem; gnoj pa mora biti že preležan, in pred zimo ali pa koj po zimi naj se podorje. Najizdatnejši je golobjek, ovčjek in človečjek, zmešan z različno šaro, na primer, s sajami, pepelom itd., v tako imenovani zmes ali kompost, kakor Pabst uči.

(Konec prihodnjích.)

Gospodarske novice.

* Pokončavanja hroščev (kebrov) so se začeli umni gospodarji čedalje bolj poprijemati. Baron Mandel v Gradcu je za 140 mernikov hroščev, ki so bili letos na njegovem posestvu na Štajarskem, „Lanah“ imenovanem nabrani, plačal 105 gold. V Švajci je lani vlada za nabranih 70.000 mernikov hroščev plačala okoli 8000 gld. Kmetijska družba kranjska ima že dve leti pripravljenih 300 gld., da bi jih po namenu hranilnice razdelila za pokončane hrošče; al, kakor da bi se bil ta mrčes teh 300 gold. vstrašil, spet letos ga je bilo tako malo, da le županija iz Črnega Vrha je družbi kmetijski naznanila 22 mernikov pokončanih hroščev, za katere bode plačilo dobilo 6 oseb, ki so jih nabirale. Naj pri tej priliki omenimo, da niso tako stanovitna kebrova leta, kakor se navadno misli; zadnje kebrovo leto na Kranjskem je bilo leta 1864. in letos čez 5 let še črvi niso zlezli iz zemlje, kjer so že dokaj škode naredili.

Národne stvari.

Slovanska národnost ni več igrača.

Nemškutarji, lahoni in magjaroni se še zmiraj tu in tam napihujejo tako, kakor da bi oni trije kralji bili Avstriji. Al temu napuhu kljenka zadnja ura. Slovani čedalje živeje čutijo, da so narod, ki v ustavni državi ni vstvarjen zato, da bi drugim narodom hlapec bil; oni nočejo gospodovati drugim, a siti so gospodstva tujega. Avstrija je dosti velika, da narod ni narodu nikjer na poti v národnem gibanji, in imajo tudi pravico to zahtevati in bojo to zahtevali.

Naj bralcem svojim danes priobčimo dva živa dokaza čedalje iskrenejše zavesti slovanske.

Eden nam je pismo slovanskih dalmatinskih ladijinih lastnikov in kapitanov, s katerim nameravajo delegaciji na Dunaji protest poslati, da na novih zastavah avstrijskih kupčijskih ladij ni slovanskih barv. To pismo je v Trstu podpisalo nad 30 ladijinih lastnikov in kapetanov.

Glasí se blizo tako-le:

„1. dan avgusta t. l. dobí postava od 24. decembra 1867. zaradi nove avstrijsko-ogerske ladijine zastave svojo moč.*) Podpisani ladijini lastniki in kapetani nočejo one postave napadati, al kot svobodni državljani morajo sl. delegaciji na srce položiti, da se predrugači ta postava in sicer tako, da tudi slovanske barve na zastavi najdejo svoje mesto. Zastava je znamenje

*) In prememba te zastave, ki jo zahtevajo Magjari, stojí v stroškovniku delegacij zapisana z 28.000 gold. Koliko denarja — in to prav nepotrebno! V kolikošne stroške nas bojo Magjari še zakopali?! Vred.